

DYBDEDYK EFTER INSPIRATION - KØBENHAVNS UNIVERSITETSBIBLIOTEK PÅ INNOVATIONSTUR DOWN UNDER

Mens de fleste informationspecialister hjemme i Danmark forberedte årets afslutning med alt hvad det indebærer af eksamensstressede studerende, afslutning af årsregnskaber og julefrokoster, rejste ni medarbejdere fra Københavns Universitetsbibliotek (KUB) på studietur til Australien for at samle inspiration til, hvordan fremtidens bibliotek kan se ud.

Biblioteket som serviceorgan eller akademisk partner

Høfligheden er stor i Australien. Om det er på gaden, på togstationen eller på baren, så taler man – sammenlignet med danske forhold – meget pænt til hinanden. Vendinger som “Excuse me”, “Oh, sorry about that”, “Could you please...” høres hele tiden, og der er generelt en meget større grad af høflighed i det offentlige rum. Langs veje og i parker ses skilte, der opfordrer til at udvise respekt for og anerkendelse af fx den indfødte befolkning, krigsveteraner eller andre grupper. Forståelsen for social og kulturel mangfoldighed er muligvis også større, end vi oplever det i Danmark. Mens vi de fleste steder herhjemme kun opererer med to forskellige køn på piktogrammerne, så opererer australierne med lidt flere forskellige køns kategorier.

Australsk blik for mangfoldighed og diversitet i kønsidentiteterne – skilt til toiletterne på MONASH biblioteket i Melbourne.

En større grad af sproglig bevidsthed – eller måske ligefrem følsomhed – eksisterer også på bibliotekerne.

Det gælder ikke mindst, når den handler om den terminologi, man bruger, når man skal beskrive universitetsbibliotekets rolle og funktion, herunder den “service”, man gerne vil give til brugerne – om det så er de studerende, universitetets ledelseslag, forskere eller en fjerde gruppe.

På Monash University Library i Melbourne har man indført en decideret sprogpolitik. Her ønsker man, at biblioteket som institution skal opfattes som en ligeværdig akademisk partner af moderinstitutionen, universitetet. Derfor undlader man på biblioteket helt bevidst i – både på tryk og i tale – at bruge udtryk som “service”, “assistance”, “helping” og lignende. Det vil sige alle de udtryk, som i bibliotekets øjne er med til at fastholde det som et *passivt serviceorgan*. Det ønsker man ikke at være. I stedet omtaler man bibliotekets aktiviteter og medarbejdere som nogen, der er med til at “contribute”, “enable” og “collaborate” – altså aktive, handlende verber fra det man ønsker skal være en ligeværdig akademisk partner.

Strategi og erfaringsfællesskaber

KUB Innovationstur er en studietur med udgangspunkt i universitetsbibliotekets strategi og årsplan med det formål at etablere netværk og erfaringsfællesskaber på tværs af universitetsbibliotekets funktioner og faglige miljøer og at indsamle viden og erfaringer fra udenlandske biblioteker til understøttelse af innovation og kompetenceudvikling indenfor Københavns Universitetsbiblioteks strategiske kerneområder. Turen finansieres af midler afsat årligt af universitetsbibliotekaren.

Tidligere ture er blandt andet gået til Seattle og New York i USA, Amsterdam, London og schweiziske byer i Europa. For virkelig at tænke innovativt valgte de rejsende i 2017 at tage til Australien. Valget faldt på Melbourne, da byen med hele syv universiteter og utallige andre uddannelsesinstitutioner er blandt verdens fremmeste uddannelsesbyer – endda med flotte rangeringer i både australske og internationale undersøgelser. Australien er langt fremme i skoene, når det gælder open access, håndtering af e-ressourcer, e-læring, fjernundervisning og forskningsdatamanagement, hvilket er yderst interessant i forhold til KUB-strategi-

ens indsatspunkter. Det lykkedes innovationsgruppen at få aftaler i stand med en række meget spændende institutioner og organisationer (se oversigtsliste).

Forskningsdatamanagement

Både i dansk og international sammenhæng er området *forskningsdatamanagement* i stigende grad et vigtigt område – både for universiteterne, men også for de tilknyttede biblioteker, der gerne vil fastholde deres akademiske relevans og kunne være en strategisk partner for forskningsinstitutionerne. Data er det nye guld, og tiltag rettet mod, hvordan forskere kan planlægge, indsamle, opbevare, dele, beskrive, tilgængeliggøre eller beskytte deres forskningsdata, er meget efterspurgt.

På Monash universitetet i Melbourne har man valgt at tilbyde forskerne dataopbevaring i en institutionel figshare-løsning. Og biblioteket spiller en meget vigtig rolle i denne sammenhæng. Det er her, man formidler og vejleder forskerne i datamanagement. Manden, der bærer titlen ”Research Data Management Coordinator” på Monash University Library, Neil Dickson, er meget begejstret for valget af figshare som data repository. Primært fordi det er en let grænseflade for biblioteket at supportere. Forskerne kan uden større vejledning selv tilføje metadata, embargo-perioder og andet til deres uploadede datasæt, som også indekseres automatisk af Google. Det gør dem søgbare og lette at finde for alle – også de eksterne brugere.

Research Data Management Coordinator (med blå polskjorte) Neil Dickson fortæller med stor begejstring om Monash University Librarys data repository til den danske delegation.

På KUB kredser forskerservicen til Københavns Universitet på datamanagement-området for øjeblikket særligt om vejledning i at lave datamanagement-planer (DMP'er) med værktøjet DMP Online.

Men et påtrængende strategisk valg for både KUB (Det Kgl. Bibliotek) og andre forskningsbiblioteker er: I hvor høj grad skal bibliotekerne involvere sig i opbevaring og/eller formidling af forskningsdata i det, der kunne være enten institutionelle, fagligt afgrænsede og/eller nationale data-repositorier? Og måske i naturlig i forlængelse heraf – burde bibliotekerne ikke ansatte *data stewards*, som kunne arbejde aktivt med kurateringen af datasæt, ligesom vi arbejder med bøger og tidsskrifter?

Metadata fra Monash indgår også i Australian Research Data (se herunder). En af ulemperne ved figshare er at det dårligt lader sig integrere i PURE, og i det hele taget ikke egner sig til publikationer. Men Neil er ikke selv specielt optaget af publikationer, de hører gårsdagen til. Morgendagen handler om data, mener Neil. Han henviser i øvrigt til *Future Works Skills 2020*, når vi taler om, hvad der kræves af fremtidens biblioteksarbejdere: <http://www.iftf.org/futureworkskills/>.

På ANDS - Australian National Data Service (<https://researchdata.ands.org.au/>), som kan sammenlignes lidt med det danske DeIC, arbejder man særligt med data discovery-systemer, kompetenceudvikling og datapolitikudvikling. Målet er at gøre Australiens forskningsdata mere værdifulde for forskere,

forskningsinstitutioner og hele nationen. Man forsøger at bygge bro mellem forskningsinstitutionerne og skabe en fælles terminologi og standarder for data management. Og man gør det herigennem lettere for institutionerne at abonnere på disse politikker og implementere det lokalt. ANDS hoster ikke selv data, men linker i stedet ud til lokale repositorier og varetager blot et centralt, nationalt register, som hedder Australian Data Research. På ANDS var der blandede holdninger til at have for meget fokus på DMP'er – de er ikke et specielt vellidt fænomen blandt forskerne. De fortæller udfordringerne med DMP'er, ikke mindst fordi de mange forskellige discipliner kræver mange forskellige praksis på dataområdet. Der er for eksempel himmelvid forskel på astronomi, hvor spørgsmålet om data management ikke kan undgås og kulturstudier, hvor man måske ikke ser det samme behov.

Selv om der er stort fokus på forskningsdata i Australien – også politisk, eftersom ANDS er finansieret af regeringen

– handler det ikke nødvendigvis om at al forskning skal være *Open Science*. ANDS lægger sig op ad principperne om FAIR forskningsdata (Findable, Accessible, Interoperable, and Re-usable) og har endvidere udarbejdet en guide omkring overvejelser af deling af data med henblik forskningsetik. Det sidste er især relevant i relation til nye regler for behandling af persondata. Det er nemlig ikke kun os, der ser til Australien, når vi skal lægge nye strategier. Australierne er også meget opmærksomme på, hvad der sker i EU og er opdateret på den nye forordning om behandling af personfølsomme data.

Det var meget inspirerende at høre om, hvor meget og hvorledes der arbejdes med data management ved de forskellige australske institutioner. Ofte er det uanset økonomien, der er det afgørende, så vi vil lade Keith Russell, en af vore værter ved ANDS, få sidste ord i denne sag: “Funders expect data to be managed.”

Udenlandske studerende som industri

På universiteterne i Melbourne har de rigtig mange udenlandske studerende – primært fra Asien – og meget af deres økonomi er bundet op på et stort tilskud fra asiatiske studerende. På University of Melbourne, som er et af landets mest prestigefyldte universiteter, udgør de udenlandske studerende ca. 35 pct. af de studerende, og de betaler flere hundrede tusind om året for at være indskrevet. Det er derfor også en stor industri, som på flere måder ændrer vilkårene for universitetsmiljøerne og serviceprofilen ved universitetsbibliotekerne. Dels er der de sproglige og kulturelle forskelle, der giver udfordringer læringsmæssigt, dels er der også en forventning om at få “value for money”, efter som man selv har betalt for uddannelsen.

Klog på sprog?

Sproglige barrierer er ikke kun en realitet for sydøstasiatiske

Den danske delegation til afslutningsmiddag med repræsentanter fra University of Melbourne.

øboere, som tager til Australien for at studere (eller til Danmark for at lade sig krone, for den sags skyld). Som vi var inde på indledningsvis, har man på flere

DE REJSENDE

Anders Bonatto Fisker, KUB Forskerservice.

Bonnie Ranvild Frisendahl, Det Samfundsvidenskabelige Fakultetsbibliotek

Ene Rammer Nielsen, Roskilde Universitetsbibliotek

Jens Ludvigsen, KUB Forskerservice

Lars Hansen, Afdelingen for Informationsressourcer

Peter Olsen, KUB Frederiksberg

Trine Fjordback Søndergaard, Det Administrative Bibliotek

Uffe Smed, KUB Forskerservice

Åshild Asta Sandvin, KUB Søndre Campus

af de australske biblioteker arbejdet med at udvikle sprogpolitikker. Dette arbejde er ikke kun rettet indad mod bibliotekets arbejde og selvforståelse, men også udad mod brugerne, og den faglighed bibliotekerne indgår i. Således er man ved Monash meget bevidst om at benytte de samme faglige termer og at have et fælles sprog sammen med det akademiske personale. Behovet for fælles, kontrollerede terminologier gør sig også gældende i forbindelse med forskningsdata og emnebeskrivelser af forskningsdata. ANDS har derfor udviklet servicen *Research Vocabularies Australia*, en portal alle kan søge og browse i og benytte sig af. Derudover kan man også tilføje portalen nye sprog igennem upload, import eller oprettelse af nye sprog, som man deler med andre. Sondringen mellem forskellige begreber og roller inden for faget og det sproglige fokus satte også skub i diskussionen indad i gruppen. Identitet blev således også et tilbagevendende tema – i tillæg til diskussionerne om services og strategier – da nogle af de rejsende oplevede, at de holdninger, vi mødte, ikke altid stemte overens med egen selvforståelse. Denne vinkel stod ikke på programmet inden afrejsen, og den har affødt en del refleksioner. Vi ser frem til at fortsætte disse diskussioner og meningsudvekslinger med kolleger og fagfæller i det danske universitets- og biblioteksmiljø.

PROGRAMMET INDEHOLDT BESØG HOS, OG MØDER/WORKSHOPS MED REPRÆSENTANTER FRA:

- Monash University Library
- Royal Melbourne Institute of Technology (RMIT)
- University of Melbourne (UMSU – University of Melbourne Student Union)
- Australian National Data Service (ANDS)
- CSIRO Information Management & Technology
- Victoria State Library
- Australian Libraries Association (ALIA)
- Association of Parliamentary Libraries of Australasia (APLA)
- Council for Australian University Librarians (CAUL)
- Australian Law Librarians' Association (ALLA)
- CEIRC (CAUL Electronic Information Resources Consortium)